

vse paradigme, pri uvajanju v praktično poudarjanje pa se preudarno omeji na glavne lastnosti v razvoju naglaševanja (npr. pri glagolu).

Smotrna jedrnatost in praktičnost se uveljavljata tudi v poglavju o besedotvorju. Preprosto in nazorno je obdelano za tujce težje vprašanje dovršnosti in nedovršenosti glagolskega dejanja. Pri tem navaja pisec nekaj novih, doslej premalo poudarjenih zakonitosti. V obravnavi vprašanj iz skladnje (besedni red, stavčni tipi, ujemanje, sintaksa sklonov, raba glagolskih oblik) izhaja pisec iz svojih lastnih dognanj, temelječih na raziskavi sodobnega knjižnega jezika. Tako se pisec izogne tradicionalnemu navajanju skladajskih primerov iz ljudskega slovstva ter realistične in kasnejše pripovedne proze. Zaveda se, da sta za današnjo skladnjo pomembni predvsem norma sodobnega knjižnega jezika in pa živa beseda, pa se zato opira prav na njiju.

Knjiga je tudi tiskana pregledno. Pri slednjem je ena sama občutna hiba: primeri, bodisi za skladnjo ali besedni, se pisno ne ločijo od razlagalnega besedila. To pomanjkljivost je najbolj čutili v poglavju o skladnji. Brez narekovajev ali kurziva se bo tujec tudi zaradi ločil le stežka znašel v razločevanju med primeri in razlago. Vrednost in uporabnost knjige bi povečala tudi navedba vsaj osnovnih pravopisnih določil.

Končno je mogoče omeniti še to, da tudi ob prebiranju te knjige občutimo, kako potrebna in koristna bi nam bila podobna, preprosta, a znanstveno napisana slovenska slovnica. Gunnar Svane nam je pred leti napravil tako uslugo. Prav bi bilo, ko bi se tudi kdo domačih lotil takšnega dela. Po vsem sodeč, so objektivne možnosti za to sedaj dovolj velike.

Janez Rotar
Pedagoška akademija Maribor

PRVI BOLGARSKO-SRBOHRVAŠKI SLOVAR*

Ogledovanja tega slovarja sem se lotil zato, ker gre za prvi popolni¹ bolgarsko-srbohrvaški slovar, razen tega pa ni upati, da bomo Slovenci v doglednem času dobili svoj slovar in bo spričo rastočega zanimanja za bolgarščino, posebjaj pa za bolgarsko literaturo, marsikdo segel po tem slovarju.

Dober dvojezični slovar mora zadostiti nekaterim osnovnim pogojem: vsebovati mora pravilno izbrano besedno gradivo, razlikovati mora vse pomenske odtenke, jih pravilno prevajati, pokazati mora kar največ frazeoloških zvez ter opozarjati na stilne, fonetične in oblikoslovne značilnosti posameznih besed. Oglejmo si kar po vrsti, kako je naš slovar zadostil tem zahtevam. Izbira besed za slovar je nedvomno najodgovornejše pa hkrati najsubjektivnejše delo. Dokončno pravilnost izbire lahko dokaže le daljša uporaba slovarja, praksa. Vendar mora srednje velik slovar, kot je naš, s svojimi 35 000 besedami in izrazi omogočati neovirano prebiranje leposlovnega besedila.

Koliko slovar zadošča tem zahtevam, sem skušal ugotoviti tako, da sem v dveh romanih, enem klasičnem in enem sodobnem, ter v eni razpravi na slepo odprl po eno stran² ter njihovo besedje kontroliral v slovarju. Pri tem se je slovar najbolje odrezal pri sodobnem romanu. Našel sem vse besede. Nekoliko slabše je bilo s klasičnim delom. Nisem našel besed *dol*, *zurna*, in *rekognoscirovka*. Zanje daje slovar sodobnega bolgarskega knjižnega jezika,³ ki mi je služil kot vir informacij za bolgarščino, naslednje pomene: 'dolina, potok', 'vrsta klarineta' in 'vojaško poizvedovanje'. Vsaj prva beseda bi ne smela manjkati, če že drugi dve označimo za ozko specialni. Razen tega besedama *površtam* in *vdiagam* razlagi v slovarju ne ustrežata kontekstu. Še slabše je bilo z razpravo. Nič manj kot osem besed sem zaman iskal (*razhodvam*, *prestopjavam*, *otkrmljam*, *izlazjam*, *zabutan*, *poličavam*, *vsednevno*, *grizetka*). Nekatero od teh so pač take, da bi jim sestavljaivec moral najti prostor v slovarju, če ne drugače na račun vse prevelikega števila tujk, katerih pomen je enak tudi v srbohrvaščini in se včasih razlikujejo le po pisavi (*abdikacija*, *abstrakten*, *absurd*, *absces*, *abcisa* in še mnoge druge). To toliko prej, ker je v uvodu obljubil, da skupnih besed, posebno tujk in mednarodne leksike, ne bo navajal.

Pri določanju pomenskih odtenkov je imel sestavljaivec več uspeha, omenjena spodrsrljaja sta le izjema. Pri *površtam* je prezrl drugi pomen, 'vračati'. Pri *vdiagam* navaja kar pet pomenov, toda nobeden ne ustreza kontekstu, ki zahteva 'pobrati se, oditi'. Drugače je avtor kar spretno združeval podobne pomene in tako koristno omejil obseg slovarja. Pomisleke vzbujajo včasih le vrstni red pomenov, saj je brez potrebe drugačen kot v bolgarskem slovarju, ki je nedvomno avtoriteta. Gre za pravilo, da naj prvo

* Marin Mladenov. Bugarsko-srpskohrvatski rečnik. Nolit. Beograd 1967. 728 strani.

mesto dobi osnovni pomen, nato pa naj se vrste drugi tako, da vrstni red kaže tudi njihovo pogostnost. Avtor pa je včasih podal najprej tisti pomen, ki po obliki ali glasovju najbolj odgovarja srbohrvaškemu pomenu. Tako si pri besedi *grozen* sledijo pomeni 'grozan, neprijatan, ružan, neugledan, neskladan', bolgarski slovar pa jih navaja takole: 'grd, slab, strašen, grozen', saj je osnovni pomen prej ko slej 'grd'.

Glavna lastnost dobrega slovarja je nedvomno pravilen prevod. Pri tem je treba izkoristiti vso bogato sinonimiko. Naš avtor pa se tega pravila ni držal. Zdi se, da je demonstrativno hotel napisati bolgarsko-srbski, ne pa bolgarsko-srbohrvaški slovar. Dosledno se je namreč izogibal vseh sinonimov, ki pri Srbih morda res niso tako pogosto v rabi; obenem pa so mnoge tiste oblike, ki jih navaja, težko razumljive. Kaj bi ga stalo, ko bi poleg besed 'mašna, terazije, džambas' napisal še 'kravat, vaga, kočijaš'. Slovar bi s tem le pridobil. Sicer so prevodi točni.

Najšibkejša točka slovarja je brez dvoma frazeologija. Število izrazov, pred katerimi je romb, znamenje za fraze, je precej veliko, posebno če jim pristojejo še nekatere ponazorilne primere, v katerih so marsikje tudi fraze. Slabo pa so razloženi. Pri prevajanju fraz in idiomov je treba najti ustrezní izraz v jeziku, v katerega prevajamo. Dobesedno prevajanje je nedopustljiva napaka. In prav takih napak je v slovarju precej. Zopet kaže, da je avtor skušal najti srbohrvaški izraz ali frazo, ki ustreza bolgarski po zunanji obliki. To je pri tako sorodnih jezikih včasih res mogoče, toda v večini primerov nastanejo iz tega kaj čudne reči. Tako je avtor frazo *toj pali, toj gasi*, slovensko 'od njega je vse odvisno', prevedel kar dobesedno 'on pali, on gasi'; tudi *pet pari ne davam* je namesto z 'nič me ne briga' prevedel s 'pet para ne dajem'. Prav tako je dobesedno prevedel izraz *sredna hubost*, slovensko 'srednja reč, povprečno' s 'srednja lepota', ali *gluha linija*, slovensko 'slepi tir', z 'gluva linija'. Pri izrazu *opašata zvezda* 'repatica', ki je preveden z 'laž s velikom bradom', pa se je verjetno poigral tiskarski skrat, ki je tudi sicer razsajal po slovarju.

Stilne in druge pripombe ob besedah je sestavljavec pridno uporabljal. Znamovani so besedna vrsta, spol, vid, prehodnost ter terminološke in stilne kvalifikacije. Zapisane so tudi nekatere nevsakdanje oblike, posebno množina pri enozložnih samostalnikih.

V dobro je treba šteti slovarju tudi slovarček glavnih kratic, ki jih v bolgarščini posebno v zadnjem času ni malo, ter kratek diferencialni seznam najpomembnejših zemljepisnih imen.

Prireditelj slovarja je sicer pokazal močno razvit čut za živi sodobni jezik, saj je našel adekvatene izraze za precejšnje število besed iz študentovskega žargona, vendar pa le ni bil docela kos težki nalogi. Pri takem slovarju bi, glede na vedno večje zahteve sodobne leksikologije, moralo sodelovati več ljudi. Sodeč po podatkih v slovarju, so avtorja bolj podprli Bolgari kot mi.

Kljub omenjenim slabostim bo slovar še lep čas pripomoček povprečnemu uporabniku, specialistom pa hvaležna snov za preučevanje.

Matej Rode
Gimnazija Celje

V OCENO SMO PREJELI

Vidik 3. Revija mladih za književnost... Siječanj 1968.

Umjetnost riječi. Časopis za nauku o književnosti. God. XI, 1967, broj 4.

Slovenske ljudske pesmi — Szlovén népdalok. Pomurska založba. Murska Sobota 1967. V madžarščino prevedel Avgust Pavel. Uredil, uvod in opombe napisal Vilko Novak. 165 str.

Edvard Kocbek, Tovarišija. Založba obzorja Maribor. 1967. 421 str.

Stanko Majcen, Izbrano delo, Druga knjiga 1942—1956. Uredila Marja Boršnik. Založba Obzorja Maribor. 1967. 502 str.

Avgust dr. Pavel — Pavel dr. Agoston. Pomurska založba 1967.

Slavistična revija. Časopis za jezik in literarne vede. Založba Obzorja Maribor. XV. letnik, 1—2, 1967. 367 str.

Časopis za zgodovino in narodopisje. Nova vrsta 3. (XXXVIII.) letnik 1967. Založba Obzorja Maribor. 322 str.

¹ Mirkovičev slovar (Bugarsko-srpskohrvatski diferencialni rečnik. Sastavio dr. Nikola Mirković. Beograd 1937.) je bil le diferencialen in po obsegu tako skromen, da komaj zasluži ime slovar. In kljub temu bi bilo prav, da bi ga avtor vsaj omenil v seznamu literature.

² Ivan Vazov. Zóđ igoto. Blgarski pisatelj. Sofija 1961. str. 352; Blaga Dimitrova. Patuvane kam sebe si. Narodna mladež. Sofija 1965. str. 250; Ivan Zlatarov. Izbrani sačinjenja I. Nauka i kultura. Sofija 1965. str. 286.

³ Rečnik na savremennen blgarski knižoven ezik. I—III. Sofija 1955—1959.